

Ježíšův rozhovor s matkou • Pokoušení Krista

Rudolf Steiner

Když jsem zde hovořil minule, pokusil jsem se povyprávět mnohé z Pátého evangelia o životě Ježíše Nazaretského od jeho dvanácti let do doby Janova křtu v Jordánu. Když jsem tehdy vyprávěl onen významný zážitek, který Ježíš Nazaretský prodělal na jednom pohanském kultovním místě, uvedl jsem, jak nám dnes čtení v kronice Akáša ukazuje Ježíše Nazaretského na tomto pohanském kultovním místě, kde poznává demony obklopující oltář. Chtěl bych jen krátce připomenout, že Ježíš potom padne jako mrtvý, že je jakoby vytržen do jiného světa, v němž může vnímat, jaká byla božsky-duchovní tajemství posvátné mystickej nauky dávných pohanů. Tak totiž mohl přijmout živou myšlenku toho, čím kdysi bylo pohanství, i toho, čím se stalo v jeho době.

Již jsem zmiňoval, že během této doby - tedy v tomto jiném stavu vědomí u pohanského oltáře, o němž jsme mluvili posledně - uslyšel jakoby z duchovního světa slova zvěstování, která vyjadřovala (tak jak to bylo vyjádřeno v prastarém posvátném učení pohanských národů) něco, co je třeba považovat za tajemství spojení člověka s hmotným, smyslově-fyzickým světem. Můžeme tedy říci, že z duchovního světa uslyšel hlas, který slyšeli staří pohanští proroci. A to, co uslyšel, můžeme označit za určitý druh kosmického Otčenáše. Tento Otčenáš vyjadřuje, jak se musí utvářet osud lidské duše v důsledku toho, že člověk je od narození až do smrti spojený s hmotou Země. Tento kosmický Otčenáš, jehož obrácením se později stal Otčenáš pozemský, jsem poprvé mohl vyslovit při pokládání našeho základního kamene v Dornachu. Znovu ho tady přečtu, neboť v těchto slovech skutečně spočívá prastará nauka pohanského lidstva. Nakolik je to možné, pokusím se ho reprodukovat v německém jazyce:

Amen!

Vládnou zla,

svědkové uvolňujícího se jáství.

jinými zaviněná vina vlastního ega je

prožívána ve chlebě vezdejší,

v němž nevládne vůle nebes.

Neboť člověk se odloučil od Vašeho království

a zapomněl Vaše jméno,

Otcové na nebesích.

To bylo zhruba to, co tenkrát Ježíš Nazaretský při své proměně v pohanských krajích uslyšel jako tajemství pozemského člověka ve smyslu prastarého posvátného učení. Tato slova skutečně vyjadřují hluboká tajemství evoluce lidstva. Tato významná slova tedy tenkrát pronikla do Ježíšovy duše, když se blížil jeho čtyřicetý rok života, a od té chvíle Ježíš znal něco, co kdysi v pradávných dobách vývoje lidstva zaznívalo z duchovního světa a co mu připadalo tak velké a působivé, až si řekl (zvláště poté, co měl u starého upadajícího kultovního místa pohanů posledně vyličený zážitek, že na Zemi už nejsou lidé, kteří by tomu všemu rozuměli.

Tak Ježíš poznal pohanství. Viděli jsme, že ve třech po sobě následujících epochách svého mládí poznal největší hlubiny židovství, největší hlubiny pohanství a rovněž největší hlubiny esejství. Viděli jsme, že tyto poznatky se pro něj postupně stávaly zdrojem nejhlubšího utrpení. Neboť u všech třech poznatků si musel říci: Mohly by tu být, kdyby v lidstvu nyní byly podmínky k tomu, aby je přijalo; avšak tyto podmínky nyní nelze vytvořit.

To byl výsledek tohoto Ježíšova života. Páté evangelium nám tak ukazuje, že Ježíš si mohl říci, dříve než do sebe přijal Krista: Lidstvo prošlo určitou evolucí, a to takovou, že si lidé osvojili schopnosti, které zatemnily jiné schopnosti dávnověku, takže nyní již nejsou schopni přijímat zvěstování duchovního světa, jak k tomu v dávnověku u židů i pohanů docházelo. - Zároveň si také na základě svého spojení s Esejskými musel říci, že tak, jak Esejští dospívají ke znovusjednocení s duchovním světem, může

k takovému znovusjednocení dospět jen malá hrstka lidí, nikoli celé lidstvo. Tak se mu i tato cesta jevila jako nemožná. Ubohé, ubohé lidstvo - táhlo mu duši - kdyby ti zazněly hlasy starých pohanských proroků, už bys jim nerozumělo. A kdyby ti zazněly hlasy starých židovských proroků, také bys jim nerozumělo. A nikdy nemůžeš jako celé lidstvo usilovat o dosažení toho, o čem usilují Ezejští; toho může dosáhnout jen malá hrstka lidí, která hledá svou dokonalost na úkor ostatních lidí.

To, co vám vyprávím několika strohými slovy, bylo v něm životem, bolestnou duševní skutečností. Bylo to v něm pocitem nekonečného soucítění s veškerým lidstvem, soucítění, které musel pocítit, aby dozrál a mohl do sebe přijmout bytost Krista.

Než se to však stalo, měl Ježíš Nazaretský ještě jeden důležitý rozhovor s osobností, kterou známe jako jeho nevlastní matku a pěstounku. Víme, že matka náthanského Ježíše, který do sebe ve svých dvanácti letech přijal Zarathuštrovu individualitu, to znamená skutečná rodná matka náthanského Ježíše, zemřela krátce poté, co tento chlapec do sebe přijal Zarathuštru, který byl vtělený v druhém Ježíši, takže její duše byla už dávno v duchovním světě. Z dřívějších přednášek uplynulých let také víme, že otec druhého, tedy šalomounského Ježíše zemřel a že obě rodiny těchto dvou chlapců Ježíšů se v Nazaretu spojily v jednu jedinou, v níž žil Ježíš se svými sourozenci a se zarathuštrovskou matkou. Víme, že otec Ježíše Nazaretského zemřel, když se Ježíš zhruba ve svých čtyřiaadvaceti letech vrátil z jedné větší cesty, a že nyní žil Ježíš Nazaretský sám se svou matkou, tedy svou nevlastní matkou, která ho vychovávala. Obecně je třeba říci, že tato nevlastní matka si ve svém srdci jen zvolna osvojovala porozumění pro hluboké zážitky, které prodělal Ježíš Nazaretský. Můžeme říci, že v průběhu let tyto duše, duše Ježíše Nazaretského a duše jeho nevlastní matky, srůstaly.

V první období po svém dvanáctém roce byl Ježíš i doma se svým prožíváním osamělý. Jeho sourozenci viděli v jeho duši, která se musela vypořádat se svými hlubokými, bolestnými zážitky, vlastně jen duši směřující k určitému stavu šílenství. Matka naproti tomu našla možnost, jak si pro tuto duši získávat čím dál větší porozumění. A tak se stalo, že Ježíš Nazaretský mohl ve svých devětadvaceti nebo třiceti letech vést s touto matkou důležitý rozhovor, rozhovor, který měl skutečně ten nej - hlubší účinek, jak hned uvidíme.

Tento rozhovor v podstatě obsahoval v jakémsi ohlédnutí všechno, co Ježíš Nazaretský prožil od svých dvanácti let. Kronika Akáša nám ukazuje, jak tento rozhovor probíhal. Ježíš nejprve mluvil o zážitcích, které se přihodily mezi jeho dvanáctým a šestnáctým nebo osmnáctým rokem, o tom, jak v této době postupně sám v sobě prožíval to, co kdysi bylo prastarou hebrejskou naukou, prastarým učením hebrejských proroků. Nemohl to prožít prostřednictvím nikoho ve svém okolí, stejně jako nemohl prostřednictvím nikoho ve svém okolí prožít slova, která k velkému překvapení zákoníků vyslovoval v jejich středu při oné známé příležitosti. V jeho duši se však neustále vynořovaly inspirace, o nichž ovšem věděl, že přicházejí z duchovního světa. Hebrejská nauka se v něm vynořovala tak, že o sobě věděl, že je vlastníkem této staré hebrejské nauky, pro kterou tu však v jeho době nebyly žádné uši. Ježíš byl s touto naukou sám. To byla jeho velká bolest, že je s touto naukou sám.

Matka leccos namítala, když říkal, že i když dnes ještě zaznívají hlasy starých hebrejských proroků, přesto již nejsou lidé, kteří by těmto hlasům rozuměli. Matka namítla, že tu byl například velký zákoník a učitel Hillel, a také Ježíš Nazaretský dovedl ocenit, kdo Hillel byl a co znamenal pro židovství. Není třeba, abych vám vyprávěl, jaký význam měl tento Hillel. Najdete to dostatečně oceněno v židovských spisech. Hillel byl obnovitelem těch nejkrásnějších ctností a nauk starého židovství, stejně jako osobností, která toto staré židovství po svém způsobu obnovila. To se však nestalo proto, že by Hillel byl učencem, ale proto, že svým konáním, především však ve svém cítění, chtění a přání a ve způsobu, jakým zacházel s lidmi, vyjadřoval to, že v lidské duši působí skutečná moudrost každého druhu a tuto duši přetváří.

Co se v židovství zvláště vychvalovalo, čemu však lidé v té době již náležitě nerozuměli, tedy trpělivost v zacházení s ostatními lidmi - ta byla Hillelovi právem připisována. Takovým zvláštním způsobem také dosáhl možnosti, jak mezi Hebrejci působit. Pocházel z Babylonu, ovšem z rodu, který židé v době zajetí přestěhovali do Babylonu a který svůj původ odvozoval z rodu samotného Davida. Tímto způsobem v sobě Hillel spojoval to, co mohl přijmout z babylonství, s hebrejstvím pulzujícím v jeho krvi. A jak to působilo v jeho duši, o tom se vypráví v jedné významné legendě.

Říká se, že jednou, když Hillel právě dorazil do Jeruzaléma, se ostatní nej významnější židovští učenci shromáždili k všelijakým diskusím, v nichž bylo možné slyšet, jak se uvádějí argumenty pro a proti k tajemstvím židovské nauky. Člověk musel zaplatit něco málo peněz, aby se těchto diskusí mohl účastnit. Hillel peníze neměl; byl totiž velmi chudý. I když byla velká zima, pokusil se vystoupit na malý kopec k domu, v němž se diskuse konaly, aby přes okno slyšel, co se tam říká. Vstupné totiž zaplatit nemohl. Té noci byla taková zima, že ztuhl mrazem, takže ho ráno našli

ztuhlého a museli ho nejprve rozehrát, aby roztál. Avšak díky tomu, že tohle prodělal, zúčastnil se ve svém věčném těle celé té diskuse. A zatímco ostatní neslyšeli nic jiného než abstraktní slova, která poletovala sem a tam, viděl Hillel svět nádherných vizí, které přetvářely jeho duši.

Takových událostí by se dalo vyprávět více. Lidé zvláště velebili jeho trpělivost. O této trpělivosti se říkalo, že je nevyčerpatelná. A vypráví se, jak se jednou kdosi vsadil, že Hillelovu trpělivost vyčerpá a Hillel se rozzlobí. Sázka byla uzavřena a ten, který chtěl Hillela rozzlobit, to znamená, který chtěl vyčerpat jeho trpělivost, měl za úkol to učinit. A tak udělal následující věc: Šel k Hillelovi, právě když se Hillel připravoval na to, co měl vykonat o sabatu a byl zrovna v negližé, zabouchal na dveře a zvolal: „Hillele, Hillele, pojď ven!“ - „Co se děje?“ zeptal se Hillel. „Hillele, pojď ven, chci se tě na něco důležitého zeptat!“ Hillel si oblékl plášť, vyšel ven a řekl: „Můj synu, a na copak se mě chceš zeptat?“ A dotyčný člověk, který uzavřel tu sázku, mu říká: „Hillele, chci se tě na něco důležitého zeptat. Proč mají někteří lidé z Babylonu tak úzkou hlavu?“ A Hillel odpověděl: „Víš, milý synu, Babyloňané mají špatné porodní báby, a tak se rodí za velmi nepříznivých okolností. Proto tam mají někteří z nich tak úzké hlavy. A teď jdi, tvá otázka byla zodpovězena.“ A Hillel se vrátil do domu a dál se připravoval na sabat.

Zakrátko však přišel stejný člověk znovu a zvolal jako prve: „Hillele, Hillele, pojď ven!“ - „Copak se děje?“ odpověděl Hillel. „Hillele, mám jednu důležitou otázku, na kterou musím znát ihned odpověď.“ A Hillel opět vyšel ven a řekl tomu dotazujícímu se člověku: „Nuže, jakoupak to máš otázku?“ A dotyčný na to: „Hillele, řekni mi, proč je v Arábii tolik lidí, kteří mají pořád přimhouřené oči?“ A Hillel odpověděl: „V Arábii je poušť nesmírně daleká a člověk ji snese jenom tehdy, když se jí svýma očima přizpůsobí. Proto má v Arábii mnoho lidí pořád přimhouřené oči. A teď jdi, můj synu, tvá důležitá otázka byla zodpovězena.“ A Hillel se opět vrátil do domu.

Avšak netrvalo dlouho a dotyčný přišel potřetí a zase zvolal: „Hillele, Hillele, pojď ven!“ - „Copak se děje?“ - „Hillele, pojď ven, mám důležitou otázku, na kterou musím znát ihned odpověď.“ Hillel vyšel ven a dotyčný řekl: „Hillele, odpověz mi na tuto otázku: Proč mají někteří lidé kolem Egypta tak ploché nohy?“ A Hillel odpověděl: „Milý synu, mají tak ploché nohy, protože žijí v bažinatých krajích. A ploché nohy potřebují podobně jako někteří ptáci, kteří žijí v bažinatých krajích, a jejich nohy musí být přizpůsobené okolí. Proto mají tak ploché nohy. A teď jdi, synu, tvá otázka byla zodpovězena.“ A vrátil se do domu.

Za pár minut se však tentýž člověk dostavil znovu, opět zaklepal, při každé otázce však byl o něco smutnější, a teď zvolal, ještě smutnější než předtím: „Hillele, pojď ven!“ A když Hillel vyšel, řekl: „Ach, Hillele, vsadil jsem se, že tě dokážu rozzlobit. Třikrát jsem to svými otázkami marně zkusil. Řekni mi, Hillele, co jen musím udělat, abych tu sázku neprohrál!“ Avšak Hillel odpověděl: „Můj synu, lepší bude, když svou sázku prohraješ, než aby se Hillel rozzlobil! A teď jdi a zaplať svou sázku.“

To je příklad, který má ukázat, jaký stupeň trpělivosti si Hillel tenkrát v očích nebo v mínění svých židovských spoluobčanů vypěstoval. Působení tohoto muže tedy Ježíš Nazaretský také prožil. Znal ovšem nejen to, jak Hillel působil, ale sám ve své duši uslyšel velkou Bat kol, to znamená hlas nebes, kdy se mu z božsky-duchovního světa v nitru duše vynořila tajemství, tak jak kdysi zaznívala prorokům. A on věděl, že dokonce i v Hillelovi to byl jen velmi slabý dozvuk toho, k čemu byli kdysi předkové Hebrejců zralí. Nyní však nebyli potomci starých Hebrejců zralí ani pro slabý dozvuk, který zazníval v Hillelově hlase, tím méně pak pro velkou Bat kol.

To vše tížilo jeho duši a o to se podělil se svou matkou. Podělil se s ní o to, co protrpěl, jak si týden po týdnu víc a víc uvědomoval, jaké byly prastaré posvátné nauky dávného židovství a jak potomci starých Hebrejců už neměli uši k tomu, aby slyšeli, co bylo kdysi slovy velkých proroků. A matka mu nyní porozuměla, takže se jeho slova setkala s hlubokým pochopením jejího citu a její mysli. A pak vyprávěl o události, kterou zažil, poté co dovršil svůj osmnáctý rok života a odešel do židovských a pohanských krajů. Teprve teď matce vyprávěl, jak při svém putování dorazil na ono pohanské kultovní místo, odkud však uprchli kněží. Mezi obyvateli totiž vypukla zhoubná nemoc, kterou se mohl kdokoli nakazit. A když tam přišel, uviděli ho a jako stepní požár se rozšířila zpráva, že k nim přichází neobyčejný člověk. Neboť u něj bylo zvláštní, že Ježíš Nazaretský již jen svým vnějším vystupováním budil neobyčejný dojem, kamkoli přišel. A tak lidé v onom kraji, jejichž největší hoře spočívalo v tom, že je opustili jejich pohanští kněží a jejich oltář již nebyl obsluhován, tito lidé uvěřili, že v Ježíši Nazaretském

přichází kněz, který bude opět vykonávat jejich oběti. Ve velkém počtu se shromáždili kolem zpustlého oltáře. Ježíš Nazaretský neměl v úmyslu vykonávat jejich obětní kult. Viděl však hlubší důvody toho, proč tito lidé trpí. Viděl to, co bychom mohli vyjádřit následujícím způsobem.

U takových obětních oltářů byly kdysi vykonávány právoplatné oběti, které byly vnějším kultovním vyjádřením dávných mysterijních zjevení oněch pohanských krajů. V kultovních obřadech byla vyjádřena zjevení mystérií. A když byly takové kultovní obřady v pradávných svátých dobách vykonávány (to on teď věděl díky bezprostřednímu nazírání), když byly vykonávány kněžskými s náležitým smýšlením, pak se jich účastnily božsky-duchovní bytosti, s nimiž byli tito pohanští lidé spojeni. Pozvolna však tyto obětní obřady upadaly do dekadence, scházely, byly korumpovány. Kněží už nebyli nadáni náležitým smýšlením, a tak se stalo, že na takovém kultovním místě vládli místo starých dobrých božských bytostí démoni. A v těchto démonech spočívá důvod, proč obyvatelstvo muselo trpět. Ježíš Nazaretský nyní spatřil shromáždění těchto démonů. Přímou se dožadovali jeho jasnozřivého pohledu a on padl, jako by byl mrtvý. A když padl, poznali lidé, že nepřišel proto, aby u jejich oltáře opět vykonával oběti. Dali se na útěk a v tu chvíli spatřil celý přechod světa starých pohanských bohů ve svět démonů a poznal, že toto bylo důvodem utrpení tohoto národa.

Nyní však byl také vytržen do oněch pohanských dob, kdy k lidem sestupovala skutečná zjevení prastarých posvátných nauk. Při této příležitosti uslyšel, co jsem předčítal jako kosmický Otčenáš. Nyní věděl, jak nesmírně vzdálené je současné lidstvo, pohanské i židovské lidstvo, od starých nauk a zjevení. Skrze hlas velké Bat kol tedy dosáhl toho, čeho se měl naučit o židovství. Stav, ve kterém se nachází pohanství, mu naproti tomu probleskl ve strašlivé vizi. Ta působila úplně jinak než abstraktní sdělení; tato vize přetvořila jeho duši. Ježíš Nazaretský tak věděl, že už tu nejsou uši, které by rozuměly tomu, co pro židovství kdysi zaznívalo v hlasech proroků, ale také, že ani pro to druhé, co kdysi mohlo shůry zaznívat starému pohanství, už tu nejsou uši, které by tomu rozuměly.

To vše nyní pohnutými slovy vyprávěl matce. Pak jí také vyprávěl o svém společenství s Esejskými, zejména o tom, co by bylo jen obtížně srozumitelné, kdyby matka mezitím nedospěla ke svému citovému pochopení jeho slov. Vyprávěl jí o tom, že když jednou vyšel ze shromáždění Esejských, spatřil Lucifera a Ahrimana prchat od městských bran. Tehdy Ježíš věděl, že metody Esejských nebyly možné pro široké zástupy lidí. Člověk sice pomocí těchto metod mohl dojít ke spojení s božsky-duchovním světem, ale jen díky tomu, že od sebe vykázal Lucifera a Ahrimana. Jenže když tohle udělal, měli Lucifer a Ahriman tím větší možnost uprchnout k ostatním lidem a uvrhnout je dále do osidel pozemského bytí, takže se nemohli podílet na spojení s duchovním světem. Na základě tohoto zážitku tedy Ježíš Nazaretský věděl: Ani cesta Esejských nemůže být cestou obecně lidskou, neboť je možná jen pro malou hrstku lidí. To byl třetí bolestný poznatek, který se přidal ke dvěma předchozím.

Byl to zvláštní způsob, jakým to Ježíš Nazaretský vyprávěl. Neboť jeho slova nejenže se nesla k jeho matce, ale jako živé bytosti též plynula k jejímu srdci. Když utrpením, ale také nejhlubší lidskou láskou prostoupený, hluboký smysl těchto slov plynul do její duše, cítila matka, jako by její duše vnitřně sílila, jako by byla oživována silou přicházející od něho a jako by prodělávala vnitřní proměnu. Tak to matka cítila. Je tomu skutečně tak, jako by všechno, co žilo v duši Ježíše Nazaretského, během tohoto rozhovoru přešlo do duše jeho matky. A bylo tomu tak i pro něj. Neboť pohled do kroniky Akáša nám zde tajuplným způsobem odhalí cosi zvláštního.

Ježíš Nazaretský vyprávěl tak, že jeho slova, která z něj nacházela cestu a plynula do srdce a duše jeho matky, s sebou brala vždycky kousíček jeho vlastního Já. Mohli bychom říci, že na křídlech jeho slov jako by jeho vlastní Já přecházelo k matce, aniž by však jako takovéto vlastní Já vstupovalo do matky, která se těmito slovy cítila jen jakoby oživovaná. Nyní se totiž stalo něco zvláštního, když duše oné matky, která byla vlastní matkou náthanského Ježíše, sestoupila působením tohoto rozhovoru z duchovního světa a spojila se s duší nevlastní matky neboli pěstounky, takže od tohoto rozhovoru žila v duši nevlastní matky zároveň i duše skutečné matky náthanského Ježíše. Duše nevlastní matky přijala duši Ježíšovy vlastní matky. Bylo to něco jako znovuzrození k panenskosti, co se zde odehrálo. Tato proměna, toto prostoupení duše matky jinou duší z duchovních světů je ovšem při pozorování hluboce, hluboce dojemné, vidí-me-li, jak od této chvíle Ježíšova nevlastní matka žije vlastně jen jako schrána oné matky, která dobu od Ježíšových dvanácti do jeho třiceti let strávila v duchovním světě.

V Ježíši samotném nyní bylo něco, jako kdyby své Já odevzdal matce, jako kdyby v něm žilo jen fyzické, éterné a astrální tělo, ovládané jakoby kosmickými zákony. A v této trojí tělesnosti Ježíšově vyvstalo vnitřní puzení, aby šel k tomu, koho poznal ve společenství Esejských a který stejně jako on nebyl skutečným Esejským, ale byl přijat do jejich společenství, aby šel k Janu Křtiteli. A pak došlo při tom, co je známo ze čtyř ostatních evangelií, při křtu, k vnoření se bytostí Kristovy do tělesnosti Ježíše Nazaretského, která své Já, spojené se svým utrpením a s celou svou bytostí, vložila do onoho rozhovoru, který vešel do duše matky. Tato trojí tělesnost přijala tolikrát vám popisovanou bytost Kristovu, která nyní místo onoho předchozího Já žila v těchto třech tělech.

A Páté evangelium, které lze získat z kroniky Akáša, nyní hovoří též o pokoušení, které následovalo po přijetí Kristovy bytosti. Pohledu do kroniky Akáša se ovšem toto pokoušení jeví v poněkud jiném duchu a já se opět pokusím, jak jen to půjde, vyprávět, co se tu ukazuje, jak se scéna pokoušení udála.

Nejprve tedy stanul - nyní už můžeme říci Ježíš Kristus - před Luciferem. A Lucifer na základě pochodu, který může duchovní badatel veskrze pochopit, a také formou, kterou může duchovní badatel pochopit, klade skutečně otázku, kterou je samozřejmě nutné převést ve vnější slova, chce-li ji člověk vyprávět, otázku, kterou sdělují ostatní evangelia, otázku, která je pokušitelskou otázkou, jež měla oslovit především pýchu: Všechna království, která vidíš kolem sebe - a Lucifer měl na mysli království astrálního světa v jeho dálavách - budou patřit tobě, uznáš-li mě jako svého pána!

Tato otázka vyslovuje ve správnou chvíli, přinejmenším je-li položena lidské bytosti, ten nejhlubší pokušitelský impulz, neboť jí jsou v duši vyvolány všechny síly a pudy pýchy a sebepřecení. Člověk si o tom ovšem nemůže udělat náležitou představu, pokud na astrální svět myslí jen v abstrakcích. Jestliže v něm však stojí, potom jsou síly tohoto astrálního světa, v němž pak mluví Lucifer, natolik účinné na celou lidskou konstituci, že jsou v člověku vypuštěni všichni démoni pýchy, se stejnou nutností, jako je nutné hladový člověk, který čtyři nebo pět dní nic nejedl. Nemůžeme tu mluvit bezelstným způsobem fyzické pláně a říci: Člověk se nemá nechat zaslepit pýchou. To je dobré pro fyzickou pláň, ale už to nemá stejnou váhu, vrhne-li se na konstituci člověka celý astrální svět. Ježíš Kristus však odolal Luciferovu pokušení. Pýše tato bytost propadnout nemohla. Lucifera Ježíš Kristus odmítl.

Na tomto místě bych chtěl učinit jistou vsuvku. Při čtení v kronice Akáša se snadno může stát, že člověk zamění pořadí. Já se domnívám, že pořadí při takzvaném pokoušení je takové, jak se mi jeví být správné. Je ovšem možné, že bylo obrácené. Nedomnívám se, že by tomu tak bylo, nemohu však říci, že by se při nějaké pozdější verifikaci nemohlo ukázat pořadí obrácené. Proto bych opravdu chtěl upozornit, že v těchto sděleních z kroniky Akáša vám nevyprávím nic jiného, než co se skutečně ukazuje. Proto na místech, kde vyvstane nějaká nejistota, upozorňuji na to, že by zde později mohlo dojít k opravě. Když tedy byl odražen první luciferský výpad, vystoupili Lucifer a Ahriman společně. Společně položili Ježíši Kristu otázku týkající se skoku do hluboké propasti. To byla otázka, která mířila na hrdost. Zvláštní oklikou měla být položena tato otázka hrdosti, pocitu povznesenosti nad veškerý strach. Ježíš Kristus otázku odmítl. Nebylo možné pokoušet ho oslovením jeho hrdosti, čímž byl v tomto případě myšlen pocit povznesenosti nad strachem. Lucifer musel ustoupit, vzdát se ho.

Ahriman ovšem zůstal a položil třetí otázku, která se opět i v Pátém evangeliu shoduje s otázkou uvedenou v ostatních evangeliích, otázku, která se týká toho, že z kamenů se mají stát chleby. Pokud má Kristus skutečně tu moc, ať tedy z kamenů udělá chléb. A ejhle, u této otázky zůstal nezodpovězený zbytek. Ježíš Kristus nedokázal beze zbytku zodpovědět tuto Ahrimano- vu otázku a Ahriman neodtáhl úplně poražen. To nám ukazuje pohled do kroniky Akáša. A Ježíš Kristus věděl, že v případě Ahrimana zůstal určitý zbytek, který nelze přemoci takovýmto vnitřním duchovním dějem, ale k jehož přemožení jsou nutné ještě další věci.

Chtěl bych se pokusit, byť možná triviálním způsobem, tohle vyložit. Snadněji se pak budeme moci dorozumět o tom, oč se zde jedná. Ahriman je vlastně pánem světa hmotných zákonů. Až budou jednou vytištěny letošní mnichovské přednášky, bude celý ten Ahrimanův svět ještě zřejmější. Ahriman je pánem hmotných zákonů, oněch zákonů, které mohou být skutečně zduchovněny jenom tehdy, až uplyne celý zemský vývoj, je pánem zákonů, které zůstávají* účinné. Ahriman je právoplatným pánem hmotných zákonů. Kdyby toto panství nezneužíval, nerozšiřoval ho na nic jiného, pak by byl svým způsobem jedinou nutnou bytostí ve vývoji Země.

Avšak platí to, co stojí v kosmickém Otčenáši: „Jinými zaviněná vina vlastního ega je prožívána ve chlebě vezdejší, v němž nevládne vůle nebes.“ Platí to, že člověk je ve svém pozemském životě vázán na hmotné zákony a že bezprostředního produchovního toho, co pochází z hmotných zákonů, nemůže dosáhnout pouze prostřednictvím vnitřního, duševního děje, ale že je k tomu nutné něco vnějšího. Všechno, co souvisí s bohatstvím a chudobou, souvisí s touto otázkou. Všechno, co nás vevazuje do sociálního řádu, takže jsme ujařmeni zákony, které můžeme produchovnit jen v průběhu celého vývoje Země, to všechno sem patří. A s tím souvisí i to - jak říkám, musím uvést něco triviálního, není to ale tak triviálně myšleno - že do sociálního řádu krok za krokem vstupuje panství toho, co můžeme označit jako peníze, panství peněz, které znemožňuje bezprostřední život v zákonech prostoupených duchem. Každý rozumí, co se tím myslí. Ovšem v důsledku toho, že není možné udělat „z kamení chléb“, že není možné mít ducha bezprostředně ve hmotě, nezávisle na všem hmotném, v důsledku toho, že to není možné a že se zde tato nemožnost zrcadlí v podobě panství peněz, v důsledku toho panuje Ahriman. Neboť v penězích žije sociálně též Ahriman. Z nezodpovězené Ahrimanovy otázky musel u Ježíše Krista vzejít ideál vlít se nyní do vývoje Země a pozvolna v celém tomto vývoji začít působit. To nebylo možné provést pouze duševně.

Celý následující vývoj Země musel být prostoupen Kristem! Kristus musel přejít do vývoje Země. Ahriman měl moc uložit Kristu nutnost toho, aby se skutečně spojil se Zemí. Proto později prostoupil Jidáš a jeho prostřednictvím měl k dispozici médium, aby Krista skutečně přivedl k smrti. A smrtí přešla Kristova bytost do bytosti Země. To, co učinil Jidáš, byla ona ne zcela zodpovězená Ahrimanova otázka. Luciferovu pokoušení bylo možné odolat vnitřně duševně. Luciferovu pokoušení musí každá duše odolat sama v sobě. Ahrimanův způsob je takový, že bude přemožen v celém následujícím historickém vývoji lidstva, když se lidé budou víc a víc pronikat Kristovou bytostí a ztotožňovat se s ní.

Díváme se zde na vskutku hluboké tajemství historického vývoje po mystériu na Golgotě, pohlédneme-li v kronice Akáša na tuto třetí otázku, která nebyla Ahrimanovi plně zodpovězena. V tom vlastně spočívá vše. A Kristus nyní věděl, že se musí zcela spojit s tělem Země, že se skutečně musí stát zcela člověkem. To, že se stával člověkem, bylo nyní zdrojem dalšího, tří roky trvajícího utrpení. Neboť Kristova bytost se hned - to nám říká pohled do Pátého evangelia v kronice Akáša - nespojila úplně se třemi těly Ježíše Nazaretského. Zpočátku můžeme vidět, když vidíme Ježíše Krista putovat po Zemi, že tato tři těla jsou sice prostoupena bytostí Krista, ale že tato bytost v nich není úplně, tak jako je v těchto tělech Já jiného člověka, a že se těchto tří těl jen slabě dotýká jako mohutná aura. A je možné a bezpočtukrát se to stalo, že tělesnost Ježíše Krista někde byla, držovala se někde o samotě nebo u jiných lidí, avšak Kristus byl daleko pryč, jako duchovní bytost putoval krajem. Ne vždy, když se Kristus tu či onde zjevil, když se zjevil tomu či onomu apoštolovi, ne vždy při tom byla tato duchovní bytost ve fyzickém těle Ježíše Nazaretského. Už tenkrát se zjevoval v duchovním těle, které bylo tak silné, že ho lidé vnímali vždycky jako fyzickou přítomnost. Co se říká o společném přebývání učedníků s Kristem, to podle Pátého evangelia nebylo vždy přebývání ve fyzickém těle, ale často jen vizionářský způsob společného přebývání, vystupňovaný až k fyzické přítomnosti.

To je to zvláštní, že v počátečním období skutečně nastalo jen něco na způsob volného spojení mezi Kristem a tělesností Ježíše Nazaretského. Toto spojení však bylo stále těsnější a těsnější. Kristova bytost se musela víc a víc nořit do těl Ježíše Nazaretského a spojovat se s nimi. Ovšem teprve koncem oněch tří let se z Kristovy bytosti a těl Ježíše Nazaretského stala takřikajíc jednota, úplně teprve ve smrti na kříži, respektive bezprostředně před ní. Avšak toto spojování se s lidským tělem bylo postupným, neustále narůstajícím utrpením. Obsáhlá, univerzální duchovní bytost Kristova se jen za nevýslovného utrpení mohla spojit s tělem Ježíše Nazaretského. Toto utrpení trvalo ještě tři roky.

Když to člověk uzří, opravdu to v něm nevyvolá žádnou sentimentální; neboť dojem, který získá z duchovního světa, není sentimentální ani v nejmenším. Sotva asi existuje dojem, který by se ve svém utrpení dal srovnat se splýváním Kristovy bytosti s tělesností Ježíše Nazaretského. A člověk poznává, co musela vytrpět božská bytost, aby zestárlé lidstvo mohlo prožít omlazení, aby lidé byli schopni plně se zmocnit svého Já.

Tento vývoj byl takový, že když se již kolem Ježíše Krista shromáždili jednotliví učedníci, byl Ježíš Kristus v některých chvílích ve fyzickém těle spojen s učedníky, ale jako duchovní bytost byl samozřejmě neviditelný pro všechny, kdo viděli jen fyzickými očima, takže o něm věděli jen učedníci, věděli, že je mezi nimi, a to na základě způsobu, jak je se sebou spojil.

Pohled do Pátého evangelia v kronice Akáša však nyní ukazuje něco velmi zvláštního. Zejména v počátečním období oněch tří let mluvil Ježíš Kristus velmi málo. Místo toho působil. A působil pouhou svou přítomností. Ještě se k tomu dostanu. Vzhledem ke zvláštnímu způsobu, jakým tehdy byla Kristova bytost spojena s tělesností Ježíše Nazaretského, z něj k ostatním lidem vycházela působení, která tu jinak ve vývoji Země nebyla a jejichž odlesk bývá nazýván zcela nevhodným, respektive dnes nesprávně chápaným slovem „zázrak“. Taková působení z něj vycházela vzhledem ke složení jeho bytosti. O tom více příště. Co však chci říci nyní, je něco velmi zvláštního.

Vidíme houf učedníků putujících krajem a u leckterého dojmu si velmi rozhodně uvědomujeme: teď je mezi učedníky i fyzické tělo Ježíše Nazaretského. Tak tomu je především tehdy, putuje-li Ježíš Kristus se svými učedníky o samotě. Často však máme také dojem, že tělesná osobnost Ježíše Nazaretského je daleko pryč, učedníci si však uvědomují, že putují krajem a mezi nimi je Kristova bytost. Tato bytost ovšem může - a to je na tom to zvláštní - promlouvat skrze každého z učedníků, střídavě jedním či druhým. A zatímco jeden či druhý mluví, změní se pro posluchače z lidu celá fyziognomie mluvícího, jako by byla posvěcena, a všechno je jiné. Jeden z nich jako by vždycky prodělal transfiguraci, ke konci pak pokaždé někdo jiný. Za těch nejrůznějších poměrů se šířilo vědomí, že je tu někdo, kdo burcuje lid, kdo šíří něco, o co neměli vedoucí židé tehdejší doby nejmenší zájem. Avšak nevědělo se, kdo to je. Jednou to mluvilo z jednoho učedníka, podruhé zase z druhého. Proto - jak nám ukazuje kronika Akáša - byla nutná Jidášova zrada.

Já sám musím přiznat, že otázka, proč byla Jidášova zrada nutná, proč bylo vážně nutné, aby někdo z kruhu učedníků, kdo to mohl vědět, Jidášovým polibkem jako prstem ukázal: „Ten je to!“, tato otázka se mi vlastně vždycky jevila jako poněkud zvláštní, dokud jsem nepoznal, že lidé skutečně nemohli vědět, kdo z nich to je, o koho se jedná, protože on mohl mluvit skrze každého z nich; takže i když byl mezi nimi ve svém těle, nemohli ho podle těla poznat. Mohli totiž za něj považovat každého, podle toho, jestli právě mluvil skrze toho či onoho. A mluvil každý z nich! Teprve až jeden, který to věděl, když byl Ježíš Kristus mezi nimi skutečně ve svém těle, židům řekl: „Ten je to!“ - teprve pak se ho mohli zmocnit.

Byl to skutečně jev zcela zvláštního druhu, který se tenkrát odehrál v těžišti, v ústředním bodě vývoje Země. Při různých příležitostech jsem více teoreticky mluvil o tom, jak lidstvo prožívá sestup a vzestup, jak tento Kristův impuls jednou zaujal místo ve vývoji lidstva, jakoby v jeho těžišti. Získáváme do jisté míry dojem o podstatném významu Kristova impulsu pro vývoj Země. Získáváme ho tím, že si charakterizujeme, čím je tento impuls v celku vývoje Země. Nemyslím si, že kdybychom si teď kousek po kousku, číste na základě vyprávění, ukazovali, jak se tyto věci jeví našemu nahlížení, že by na naši mysl udělaly byt' ten nejmenší dojem. Nemyslím si, že by některý z údajů, které byly uvedeny o zásadním významu Kristova impulsu, byl snižen, uvidíte-li, co Ježíš Nazaretský prožil, když byl v jeho těle Zarathuštra, jak vyrůstal se svým utrpením a s celou tou laskavostí, která z tohoto utrpení vyvěrala, takže Zarathuštrovo jáství bylo vázáno na slova, která vyslovilo k matce, a v těchto slovech samo sebe opustilo.

Když se pak dozvíme, jak se do této Ježíšovy bytosti, která v rozhovoru s matkou takto sama sebe opustila, vnořila bytost Kristova, jak tato Kristova bytost zápolila s Ahrimanem a Luciferem a jak se z tohoto utrpení odvíjí vše, co následovalo, když si vezmeme tyto jednotlivosti, pak se domnívám, že jsou v tom nejplnějším smyslu potvrzením toho, co v hrubých rysech vyplývá z duchovního bádání. A jakkoli je právě v současnosti těžké mluvit nepokrytě o těchto věcech, musíme považovat za skutečnou povinnost, aby jednotlivým duším bylo dáno to, co bude do budoucna stále nezbytnější pro vývoj lidských duší. Proto vás ještě jednou prosím, abyste tyto věci přijali a uchovávali s pietou.

Berlín, 18. listopadu 1913

GA 148